

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. I. Merita per peccatum mortificata, reviviscunt per Pœnitentiam;
potuissent absolutè non reviviscere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

Cumque nulla sit ratio differendi illam remissionem, non dubito quin ante delationem ad locum Purgatorii remitteretur ei talis culpa venialis, absque tamen infusione novæ gratiæ, aut ulla diminutione peccatorum temporalium. Hæc sunt, quæ habuimus communicanda

Lectori de re adeo incerta; & nobis incognita, de remissione dico peccatorum venialium, sive in hac vita, sive post mortem. Restat ultimus effectus Pœnitentiæ, nempe reviviscencia meritum, de qua instituitur

SECTIO SEPTIMA.

De Reviviscencia meritorum per Pœnitentiam.

HAud rarò contingit, ut justus avertat se à justitia sua, & faciat iniquitatem; cum autem avertit se iustus à justitia sua, & fecerit iniquitates secundum omnes abominaciones, quas operari solet impius, numquid vivet? Omnes iustitias eius, quas fecerat, non recordabuntur: in præparacione, quâ præparatus est, & in peccato suo, quod peccavit, in ipsis morietur. Ezech. 18. v. 24.

Omnes, inquam, justitias eius, id est, opera meritoria, quæ fuerunt exercita ab homine iusto, non recordabuntur ad præmium gratiæ, & gloriæ: quæ propterea vocantur opera mortificata, quoniam in principio viva fuerunt, nunc autem nullum vitæ effectum, neque præmii meritum habere possunt.

Secd. Numquid voluntatis meæ est mors impij, dicit Dominus Deus, & non ut convertatur à viis suis, & vivat? Ezech. 18. v. 23. Hinc sæpissimè evenit, ut impius avertat se ab impietate sua, quæ operatus est, & rursum faciat iudicium & justitiam. Cum autem avertit se impius ab impietate sua, quam operatus est, & fecerit iudicium & iustitiam, ipse animam suam vivificabit. Ezech. 18. v. 27.

Numquid etiam vivificabit opera mortificata, Converterimini, ait ibidem Dominus v. 30. & agite Pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Et quamvis fortè hæc Scriptura nõ probet efficaciter intentum, ut in progressu apparebit, sit nihilominus

CONCLUSIO I.

Merita per peccatū mortificata, reviviscunt per Pœnitentiā; potius sent absolute non reviviscere.

Prima pars est communis Theologorum, quæ sine temeritate non potest negari, & probari solet primò ex Apost. Heb. 6. v. 9. & 10. Confidimus, inquit, de vobis dilectissimi meliora, & viciora alius: tamen si ita loquimur. Non enim iniustus Deus, ut obliviscatur operis vestri, & dilectionem (id est, ut non remuneret opera vestra, & dilectionem) quam ostendistis (id est, exhibuistis seu præstitistis) in nomine ipsius, qui ministras sanctus, & ministras, indigentibus videlicet Christianis necessaria subministrando, seu in necessitatibus adjuvando.

Et quamvis hic locus ab aliquibus explicetur de bonis operibus, non intruptis per

peccatum; ab aliis autem de bonis operibus in peccato factis; equidem probabilis à plerisque intelligitur, vel de solis operibus bonis, mortificatis per peccatum; vel generaliter de omnibus operibus bonis in gratia factis, sive adhuc vivis, sive jam per peccatum interruptis; loquitur enim ibi Apostolus generaliter cum omnibus Hebræis; quorum licet magna pars cecidisset è gratia, non dubium tamen, quin adhuc multi starent in gratia, accepta per Baptismum. Ideoque facit illam distinctionem: Ministras, inquit, & ministras; Ministras quando adhuc eratis in gratia, à qua jam multi vestrum exciderunt; & ministras de præfenti, quando adhuc aliqui ex vobis sunt in gratia.

Alioquin si solum alloquitur lapsos post Baptismum, frustranea est illa distinctio, cum præfens ipsorum ministerium nihil de condigno mereatur; adeoque non foret Deus iniustus, tamen si illius oblivisceretur, id est, tamen si illud non remuneraret. Sin autem hæc verba dirigat ad solos Hebræos nondum lapsos, quis dubitare poterat, bona eorum opera esse in memoria Dei in ordine ad præmiandum; si decedant in gratia?

Agit ergo & cum illis, qui antea in gratia bene operati fuerunt, quibus, ut reddat faciliorem Pœnitentiam, proponit reditum meritorum; agit etiam cum his, qui adhuc erant in innocentia; vel redierant ad gratiam, ut eos reddat alacriores & promptiores ad bona opera exercenda spe reditū meritorum, si fortè prolabantur, & iterum resurgant.

Huic explicationi per omnia consonat Concil. Trident. sess. 6. c. 16. quod sic incipit: Hæc igitur ratione iustificatis hominibus, sive acceptam gratiam perpetuo conservaverint, sive amissam recuperaverint, proponenda sunt Apostoli verba: Abundate in omni opere bono, scientes quod labor vester non est inanis in Domino: non enim iniustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius.

Ubi verba illa Apostoli, non proponit specialiter reparatis post lapsum, sed tam iis, quam aliis, qui acceptam gratiam perpetuo conservaverunt, proponit, inquam, tum ratione meritorum præcedentium fortè mortificatorum (alioquin frustra adderet: Sive amissam recuperaverint; quis enim dubitat eum, quod amissam gratiam recuperavit, esse capacem me-

Verior illa relectus

quem amplexatur Conc. Triid

riti de præfenti ?) tum ratione meritorum vi-
vorum, tam præfentium, quàm præteritorum.

6. Alla pro-
baria ex
apost. ad
Gal. 3.

Probarur secundò Conclusio, & fortè effica-
ciùs, ex alio loco Apostoli, nimirum ad Gal. 3.
v. 4 ubi loquens de Galatis post Baptifmum
lapis (ù ostendunt verba illa v. 1. *O infensati Ga-
latæ, quis vos fascinavit non obedire veritati &c.*) ta-
men multa priùs passis, interrogat: *Tanta passi
estis sine causa? Si tamen sine causa.* Ostendens per
hanc adverbativam, adhuc in potestate eorum
esse, ut ea opera non sint infructuosa, si nimi-
rum per Pœnitentiã ad gratiam redire volue-
rint, eò quòd tunc priora opera revivifcant.

8. Hieron.

Ità perique explicant hunc locum cum D.
Hieronymo, qui ait: *Melius sic intelligi potest,
quòd primùm credentes Galata in crucifixum, & à
Iudæis, & à Gentilibus opprobria multa perpessi sint,
& persecutiones non minimas sustinuerint. Quas fru-
stra arguuntur perpessi, si à gratia Christi recedant,
propter quem tanta perpessi sunt. Simul & illa spes,
quòd quicumque ob Christi fidem laboraverit, & post-
ea lapsus fuerit in peccatum, sicut priora sine causa
dicitur passus fuisse dum peccat, sic rursus non perdet
ea, si ad pristinam fidem, & ad antiquum studium re-
vertatur.*

7. Tertia pro-
batio ex
Ezech. 18.

Addunt aliqui tertiam probationem ex illo
Ezech. 18. v. 21. *Si impius egerit Pœnitentiam ab
omnibus peccatis suis, que operatus est, & custodierit
omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iusti-
tiam: vitâ vivet, & non morietur. Omnium iniqui-
tatum eius, quas operatus est, non recordabor: in in-
iustitia sua, quam operatus est, vivet. Et infra v. 30.
Convertimini, & agite Pœnitentiam ab omnibus in-
i quitatibus vestris; & non erit vobis in ruinam iniqui-
tas. Recordaretur autem Deus iniquitatum, & effe-
ret eis in ruinam iniquitas, si propterea in
æternum privarentur à Deo effectu merito-
rum præcedentium.*

8. Hæc proba-
tio non
placet Ar-
riagæ pro-
pter duas
rationes.

Verùm ibi non agi de reditu meritorum,
videtur clarum Arriagæ hîc disp. 16. n. 3. Pri-
mò, inquit; quia ibi non agitur de peccatore,
qui ante peccatum fuerat iustus, & postea se-
cundò redit ad Deum, sed absolutè de quolibet
peccatore, etiam qui antea semper fuerat
in peccatis, ubi sinè dubio non habet locum
reditus meritorum.

Secundò; quia eodem modo agit de iusto
cadente in peccatum, ac è contrario de pecca-
tore agente Pœnitentiam; ait enim: *Omnis
iustitia eius non recordabuntur, & tamen nemo di-
cit peccata redire; ergo neque vi eorum ver-
borum debet dici, merita redire.*

9. Arguitur
contra pri-
mam ratio-
nem.

Sed contra primum, secundùm te ibi agitur
absolutè de quolibet peccatore, etiam qui an-
tea semper fuerat in peccatis: ergo etiam agi-
tur de illo, qui ante peccatum fuerat iustus, ubi
sine dubio habet locum reditus meritorum.

Responfo
ad 2.

Ad secundum dico; ex illo ad summum se-
quitur, quòd vi eorum verborum deberet dici,
peccata redire, nisi aliunde constaret de abso-
luta eorum remissione. Cùm ergo aliunde con-

stet de absoluta remissione peccatorum in ju-
stificatione, secùs de absoluto interitu, ut licet
loquar, meritorum per peccatum mortale, ex
subjecta materia colligitur diversitas, adeòque
vi eorum verborum bene dicitur, merita redire,
secùs peccata. Fateor interim, hanc proba-
tionem non convincere.

Quarta probatio desumitur ex Concil. Trid.
Sess. 6. c. 16. ibi: *Nihil ipsis iustificatis amplius de-
bitum esse credendum est, quò minus plene illis quidem operi-
bus, quæ in Deo sunt facta, divina legi pro huius vite
statu satisfacisse, & vitam æternam suo etiam tempo-
re, si tamen in gratia decesserint, consequendum,
verè promeruisse censentur.*

Idem statuit can. 32. *Si quis dixerit &c. ipsum
iustificatum bonis operibus, que ab eo per Dei gratiam,
& Iesu Christi meritum, cuius vivum meminit, esse
fieri, non verè mereri augmentum gratiæ, vitam
æternam, & ipsum vitæ æternæ, si tamen in gratia
decesserit, consecutionem, atque etiam gloriæ augmen-
tum; anathema sit.*

Ubi generaliter loquitur de operibus in
Deo factis, cuiusmodi etiam simpliciter sunt
opera mortificata. Nec dixit Concilium; si
gratiam non interrupserint, sed; si tamen in gra-
tia decesserint; quod similiter locum habet in
meritis mortificatis: ergo hæc revivifcant ad
gloriam, & consecutionem gloriæ propter illa
donandæ: alioquin falsò dixisset Concilium:
Nihil amplius deesse.

Sed contrà, idem Concilium eadem Sess.
can. 26. decernit in hunc modum: *Si quis dixe-
rit, iustos non debere pro bonis operibus, que in Deo
fuerint facta, expectare & sperare æternam retribu-
tionem à Deo per eius misericordiam, & Iesu Christi
meritum, si bene agendo, & divina mandata custo-
diendo usque in finem perseveraverint; anathema sit.*
Ubi requiritur perseverantia sinè interruptione
usque in finem.

Respondeo I. ibi quidem perseveranti in
gratia sinè interruptione usque in finem, pro-
mittitur æterna retributio; tamen minimè ne-
gatur id, quod nos dicimus, & alio loco à
Concilio dictum erat.

Respondeo II. perseverantia usque in finem
intelligitur hîc, gratia perseverans ab ultima
eius acceptione usque ad mortem: sic namque
dicitur Matth. 10. v. 22. *Qui perseveraverit usque
in finem hic salvus erit.* Quibus verbis non signi-
ficatur gratia, numquam per peccatum amissa
seu interrupta, sed usque ad mortem conser-
vata, sive multò, sive paulò antè accepta fue-
rit. Ille ergo dicitur perseverare in gratia us-
que in finem, qui in gratia decedit, adeòque
nulla repugnantia inter canonem 26. & 32.
sed perfectè consonantia.

Sileo plurimas auctoritates Patrum, quas
pro communi doctrina adfert Vasquez 3. parti-
qu. 89. & apud ipsum videri possunt. Uni-
cam exscribo Felicis Papæ III. Epist. ad Aca-
tium Episcopum Constantinopolitanum
lapsum,

lupum, ibi: Vbi est frater Acari labor tuus, quo tyrannide heretica tempore defudasti? Patiens hoc damno conscientia tua eiusmodi perire mercedem? Quibus verbis ipsum hortatur ad correctionem & Pœnitentiam, aperte significans, per eam præmium priorum operum posse recuperari.

Cum ergo teneamus auctoritatem tum Scripturæ, tum Concilii Tridentini, tum Patrum, quæ maximè attendenda est in hac re, ut patebit ex dicendis; videamus si etiam ratione possit hæc res convinci, aut saltem probabiliter suaderi.

Scotus 4. dist. 22. q. unicâ: Verum peccata per Pœnitentiam dimissa, in recidivante redeant eadem numero? postquam n.6. cum communi Doctorum sententia, de qua nos infra, respondit non redire, objicit sibi ipsi: Bona, inquit, opera mortificata per peccatum mortale, post in resurgente à peccato reviviscunt, ut dicit Augustinus de Pœnit. dist. 2. & ponitur in lit. dist. 15. c. 4. Pium est credere, ut cum Dei gratia in homine destruxerit mala prima, etiam remuneret bona: & eam destruit, quod quam non invenit, diligit bonum, quod in illo plantavit.

Objicit II. Similiter se habent mala ad punitionem, & bona ad remunerationem; sed bona facta prius reviviscunt ad remunerationem: ergo & mala redeunt ad punitionem. Laborat autem in assignanda disparitate.

Et quidem n. 7. sic respondet: Dicitur posse non modo, quod hæc est superabundans bonitas & misericordia divina: quia bona semper vivunt in eius acceptatione, bona, inquam, meritoria: & semper esse eis præmium retribuendum, nisi esset indignitas recipientis propter novam culpam: sed mala totaliter extinguuntur, ita quod nec in se, nec in intellectu, vel voluntate divinâ remanent in ordine ad vindictam.

Addit paucis interjectis: Et per istam viam esse ad propositum bonum exemplum Iuristarum, quod aliquid remanet aliquod ius, cui tamen non remanet, vel non competit actio propter aliquod impedimentum. Ita habent bona merita in acceptatione divina, mortificata tamen per peccatum mortale, remanet totum ius, quod correspondet illis meritis ad vitam æternam: sed non remanet actio, quamdiu ille est inimicus: & si perpetuo sit inimicus perpetuo cessat illa actio, cessante autem illâ inimicitia, contrariâ per novum peccatum mortale, non redit novum ius, sed competit actio secundum ius antiquum: in mortali autem remisso, nec ius remanet, nec actio, quia nec Deus habet ius vindicandi in ipsum, ita enim perfectè texit peccatum illius, & remisit, ut nec actio sibi remaneat ad vindicandum.

Ne autem quisquam putaret totam illam disparitatem fundatam in sola misericordia divina, occlusis subiungit: Quamvis hoc sit benedictum in commendationem misericordie divine; tamen potest aliquo modo reduci ad iustitiam hoc modo: Peccatum non remittitur, nisi ad minus debitum pœnæ æternæ commutetur in debitum pœ-

næ temporalis, quâ commutatione factâ, nunquam regulariter remittitur illa culpa, nisi illa pœna solvatur in se, vel in pœna æquivalenti: & per consequens remissio peccati mortalis in se primo, & in pœna sua soluta, post nihil iuris remanet, per quod ab isto sit exigenda pœna aliqua pro illo peccato. Sed post meritum aliquod vitæ æternæ dignum, nunquam dignitas ista ad bonum æternum commutatur secundum iustitiam in bonum temporale: igitur nunquam expirat illud ius, quousque bonum æternum sit solutum; sed illud non solvitur in viatore dum est viator: ergo semper manet illud ius, tamen extinctum per peccatum mortale, quia tunc non competit sibi executio iuris sui.

Non est igitur simile de remuneratione meritum mortificatorum, & de reditu peccatorum remissorum; non solum propter Dei misericordiam, quod utique verum est: sed etiam propter istam iustitiam commutantem ibi æternum in temporale: non sic autem hic. Atque hæc de primo argumento.

Per idem, protequitur Doctor, patet ad secundum argumentum, quia non similiter se habent mala ad punitionem, & bona ad remunerationem; quoad hoc quod mala possunt puniri temporaliter & sufficienter, si pœna æterna sit commutata in temporalem; sed bona merita non possunt premiari sufficienter per talem temporalem commutationem; nec per consequens, nisi ipsum præmium æternum in se sit collatum; quod nunquam fit viatori, & ideo semper remanet ius sibi saluum ad gloriam, quam acquisivi per illa merita. Hæc diffusius ex Scotoz, quia subtilia & clara, quibus nihil habeo addendum.

Igitur reviviscencia opus est divinæ misericordie, non tantum quatenus Deus liberaliter tribuit auxilium efficax ad verè pœnitendum de peccato commisso, quod erat impedimentum remunerationis; sed etiam in quantum Deus voluit semper eis præmium retribuere, nisi adhuc indispositio recipientis propter novam culpam, quæ voluntas potuit abesse à Deo, quidquid dicat Vasquez 1. 2. disp. 22. l. c. 3. n. 17. ubi vocat utrumque principium Scoti absurdum, & illud de remissione peccatorum, non virtute & dignitate nativâ gratiæ & iustitiæ inherentis, sed favore Dei condonantis peccatum, & illud de acceptatione operum iusti ad vitam æternam, sine quâ acceptatione ex natura sua non essent digna & meritoria vitæ æternæ.

Sed mihi videtur potius absurdum, ad eum Creatorem nutui subijcere creaturæ, ut velit nolite teneatur dona sua, aliis multis titulis sibi debita, remunerare. Quomodo ergo verum erit, quod ait Cælestinus Papa in Epist. ad quosdam Galliarum Episcopos pro Prospero & Hilario de Gratia Dei c. 12. Tanta est erga omnes homines bonitas Dei, ut nostra velit esse merita, quæ sunt ipsius dona? Quomodo subsister doctrina Concilii Trident. sess. 6. cap. 16. Bene operantibus usque in finem, & in Deo

Responso ad 2. argumentum ex Scoto.

Reviviscencia est opus divinæ misericordie.

Cælestinus Papa.

Conc. Trident. cap. 16. Bene operantibus usque in finem, & in Deo

sperantibus, proponenda est vita aeterna, & tamquam gratia filii Dei per Christum Iesum misericorditer promissa, & tamquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus & meritis fideliter reddenda?

18. Quid Scotus intelligat per acceptationem Dei, quam affirmat necessariam ad rationem meriti condigni.

Quero enim, potuit Deus non promittere vitam aeternam bonis ipsorum operibus? Quis non affirmet? Alioquin quomodo misericorditer promissa? Quid si non promississet? Putas quia nihilominus reddenda foret? Quomodo ergo reddenda ex promissione, & non potius ex natura ipsorum operum? Et verò quid aliud Scotus intelligit per acceptationem Dei, quam affirmat necessariam ad formalem & completam rationem meriti condigni, quam huiusmodi promissionem?

Quid tibi videtur benigne Lector? Nonne si offerrem pretium condignum cum aliqua re emenda, v. g. equo, fieret mihi injuria, si res illa mihi non venderetur? Quis sapiens, & hoc affirmat? Et ratio est clara; quia praeter condignitatem inter datum, & acceptum, requiritur voluntas dandi, & acceptandi; potest autem quis citra omnem injuriam non acceptare pretium condignum, immo & superabundans, quod sibi offertur pro equo; si tamen velit acceptare, & contractum faciat, jam emptio & venditio erit ex omni rigore iustitiae.

19. Non tenentur Deus acceptare opera hominis nisi ad praemium.

Atque simili modo se res habet in merito condigno gratiae & gloriae; opera bona hominis iustificati de se habent quamdam condignitatem ad illud praemium, quam non habent opera bona hominis peccatoris; interim non tenetur Deus ea acceptare ad illud praemium quod si tamen acceptare voluerit, & acceptaverit, erit illa acceptatio promissio gratiae & gloriae, pro pretio quodammodo condigno, & habebitur completa ratio meriti condigni, quae includit, secundum communem hominum conceptum, obligationem Dei ad praemium reddendum. Quae amabo absurditas in illo principio sic intellecto?

S. Aug.

Uterius, S. August. Serm. 16. de Verb. Apost. c. 2. Debitor (inquit) nobis factus est Deus, non aliquid accipiendo, sed quod ei placuit promittendo. Et in Psalm. 93. super ista verba: Numquid adheret tibi sedes iniquitatis &c. expendens illud Apost. 2. Cor. 4. v. 17. Momentaneum & leve tribulationis nostrae supra modum in sublimitate aeternae gloriae pondus operatur in nobis, sic ait: Quanto labore digna est requies, quae non habet finem? Si verum vis comparare, & verum indicare, aeterna requies aeterno labore rectè emetur. Verum est, sed noli timere, misericors est Deus. Quasi diceret, labor iste brevis non esset condignum pretium, nisi divinam misericordiam acceptaretur. Acceptatur autem; quia, ut ibidem ait S. Doctor, Si haberes aeternum laborem, numquam pervenires ad aeternam quietem.

2. Cor. 4.

Sicut ergo divina misericordia est, quod

velit hominem pervenire ad aeternam quietem; ita divina misericordia est, quod acceptet temporalem laborem pro pretio quodammodo condigno aeternae quietis; temporalem, inquam, laborem; qui alioquin ex se non esset omnino commensuratus, Existimo, inquit, Apostolus Rom. 8. v. 18. quod non solum condigna passiones huius temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis.

Si haec dicta absurda non sunt, neque absurdum erit principium Scoti, qui 1. dist. 17. q. 3. n. 25. sic discurtit: Ratio meriti non habetur complete (loquitur de merito condigno) nisi habeatur ratio digni, vel dignè ordinatus ad praemium, quod est beatitudo, & hoc dignè secundum iustitiam commutativam sive retributivam; sed quicumque actus ex solis intrinsicis agentis, non habet hunc ordinem; tunc enim Deus non potest ei, qui sic operatus est, non retribuere beatitudinem: nam iniquitatem sibi subtraheret: hoc autem est falsum; ergo talis ordo secundum iustitiam est ex sola voluntate divina gratiè ordinantis; & ita ratio meriti complete erit ex ordinatione voluntatis divinae illius actus ad praemium.

Si dicas, quod tunc non est in potestate merentis mereri. Similiter quod principium erit Dei mereri, quam mei. Ad primum respondet Doctor, quod actus, qui est merendum, est in potestate mea, supposita influentia generalis, habeo usum liberi arbitrii, & gratiam: sed completio in ratione meriti, non est in potestate mea, nisi dispositivè; tamen sic dispositivè, quod ex dispositione divina, semper sequitur illud completivum ad agere meum, sicut semper sequitur animatio ad organizationem factam à causa naturali.

Per idem respondet ad 2. Quia licet principium, id est, ultimum & completivum in merito suo deo, non sequitur tamen, ergo Deus meretur; quia meritum est actus potentia libera, & secundum inclinationem gratiae elicitus acceptus Deo, ut praemium beatitudinis, & ita mereri est sic agere: Deus autem non sic agit.

Si rursus objicias; actus ex natura sua meretur acceptari. Respondet Scotus: In hoc est ratio meriti secundum quid, quia non est ordinatio actus ad beatitudinem, ut ad praemium iuste reddendum pro tali actu; & conceditur quod acceptatio ista passiva divina, non includitur in ratione meriti secundum quid: sicut non requiritur in ratione meriti de congruo, quomodo attritus meretur iustificari.

Et quod predictum est, est intelligendum de acceptatione aeterna, quae Deus ab aeterno providens donec actum ex talibus principiis eliciendum, voluit ipsam ordinatum ad praemium; & ita actus voluntatis suae ordinando ipsam ad praemium, voluit ipsam esse meritum, qui secundum se consideratus absque tali acceptatione divina, secundum strictam iustitiam non fuisset dignus tali premio ex intrinseca bonitate, quam haberet ex suis principiis.

Quod patet; semper enim praemium est magis bonum merito, & iustitia stricta non reddat melius pro

pro minis bono: ideo bene dicitur, quod semper Deus premiat ultra meritum condignum, unversaliter quidem ultra dignitatem actus, qui est meritum, quia quod ille actus sit condignum meritum (id est, obligans Deum ad reddendum præmium) hoc est ultra naturam & bonitatem actus intrinsecam ex mera gratuita acceptatione divina. Hæc ille. Quæ an absurda sint, judicet æquus Lector.

De alio principio Scoti, scilicet de remissione peccatorum in justificatione per favorem Dei, satis egimus Sect. 5. Concl. 5. & sequentibus, videantur ibi dicta, & citius apparebit, neque illud esse absurdum; sed maxime consonum divinæ potentia, quæ summè libera est, & ideo sine evidenti ratione non est limitanda, ut hoc vel illud non possit, tamen vellet.

His itaque principiis retentis, dico contra Valquezium supra, Deum absolute potuisse impedire reviviscantiam meritorum. Sicut enim absolute potuit nolle acceptare opera nostra bona, etiam non interrupta, ad præmium æternum; pari jure potuit non acceptare opera mortificata, id est, absolute potuit ordinare, ut per peccatum superveniens, opera bona, prius meritoria gratia, & gloriæ æternæ, non dico, mortificarentur, sed planè destruerentur, sicut peccata destruantur per gratiam supervenientem. Nam qui potest omnem præmium negare simpliciter & absolute, multò magis potest aliquod concedere sub certa tantum conditione: ergo sub hac; si acceptam gratiam perpetuò conservaverint.

Interim si simpliciter voluit remunerare opera bona, facta in gratia, cum hac sola conditione, si homo in gratia decesserit, jam non solum ante interruptionem; sed etiam post interruptionem teneat ex quadam justitia ea remunerare, ad eòque reviviscantiam, quamvis sit opus misericordia, in quantum potuit impediri à Deo, est tamen opus justitiæ, quatenus ex Dei acceptatione eandem vim habent opera bona post interruptionem, quam habuerunt ante interruptionem. Quam utique justitiam in remuneratione, satis insinuat Apostolus ad Hebr. 6. v. 10. Non enim iniustus Deus, ut obliviscatur operis vestri. Ubi juxta probabilem expositionem, de qua supra, agit de operibus mortificatis.

Nobiscum, ex parte saltem, sentit Lugo disp. 11. sect. 1. n. 12. dicens: Fatemur Deum potuisse non dare gloriam postea pro eis operibus per peccatum interruptis, & quoad hoc à libertate Dei pendere, quod detur præmium pro illis; sicut etiam pendet ab ejus libertate quod detur præmium pro meritis non interruptis: sed dubium, inquit, est, an sicut merita non interrupta ex natura rei exigunt præmium, ita merita interrupta, illud exigant ex natura rei, ita ut Deus ex natura rei non possit aliter facere, licet posset de potentia absoluta?

Respondet autem ad illud dubium I. potuisse Deum de potentia absoluta post primum peccatum privare hominem omni spe recuperandi priora merita. Probat; quia potuisset Deus condonare culpam, non condonando poenam æternam; ergo à fortiori posset condonare culpam, non condonando aliquam partem poenæ, qualis esse potuisset extinctio meritorum præcedentium; si Deus in poenam peccati ea extinxisset, ut videtur potuisse.

Respondet II. ex natura rei, & conformiter ad exigentiam gratia habitualis, eo ipso, quod homo redeat in Dei amicitiam, debent reviviscere merita priora sine ullo favore Dei superaddito, qui saltem non sit connaturaliter debitus ipsi justificationi. Probat; quia gratia habitualis ex se naturaliter est semen gloria, cum qua gloria non potest stare poena aliqua æterna, qualis esset privatio præmii meritorum præcedentium. Infigeretur enim propter peccatum præteritum jam remissum.

Porro cum gloria non posse stare poenam aliquam æternam, ex eo conatur persuadere, quod in gloriam nihil intrat coinquinatum, non solum debito culpa, sed neq; etiam debito poenæ; neque enim ille locus est supplicii & punitionis, sed gaudii & præmii illum enim quem Deus actu punit, videtur aliquo modo odio habere, non odio inimicitia, sed odio iustæ vindictæ; & dum punit, recordatur illius peccati: quod esset contra id, quod promissit, quod in quocumque die ingemiscat peccator, ejus peccati amplius non recordabitur. Ezech. 18. hoc est, non solum ad odium retinendum propter culpam, sed neque ad puniendum in æternum, ut explicat ibi Glossa.

Cum ergo gratia connaturaliter afferat seculum jus ad statum beatificum, cum quo ex natura rei non potest stare malum culpæ, vel poenæ; consequens est, quod gratia afferat etiam ex natura rei restitutionem meritorum, quæ si non restituerentur, daretur aliquod malum perpetuum poenæ. Hæc ex Lugone. Quæ, sicut supra notavi, ex parte saltem coincidunt cum nostra & Doctoris Subtilis sententia; in quantum videlicet Eminentissimus concedit merita potuisse non reviviscere, si Deo ita placuisset.

Ceterum quod addit, de facto ea reviviscere ex natura rei, & ad exigentiam gratia habitualis &c. nonnullis displicet, & merito; quia gloria non excludit, nisi poenam molestam & dolorosam, qualis hæc non esset; quia meritis ex natura rei, vel ex voluntate Dei extinctis, beatus careret illa parte gloria secundum rectam rationem, & rerum naturam, quam non posset non approbare, atque adeo non doleret de tali eventu, nec illi displicentia dolorosa displiceret; immo omnino placeret, & gauderet, quod eo modo glorificaretur.

Porrit Deus post primum peccatum privare hominem omni spe recuperandi priora merita

25. Ex natura rei eo ipso quod homo redit in gratiam Dei priora merita reviviscunt.

Cum gloria non potest stare poena aliqua æterna.

26. Merita de facto reviviscere ex natura rei nonnullis merito displicet.

Disputatio.
Arriaga.

caretur Deus. Ita Dicastillo disp. 2. n. 601.

Arriaga autem disp. 16. n. 50. Beati, inquit, qui perfectissimè sunt conformes rationi, magis debent dolere, quòd commiserint offensam contra Deum, quàm quòd careant inferiori gloriâ in pœnam illius offensæ, sicut ergo dolorem de offensâ dicimus suspendi divinitus, idem possumus dicere de dolore ob amissam gloriam.

Adde, cum illis Beatis factum fuerit infinitum fere beneficium, eò quòd qui fuerant iustè promeriti pœnas æternas, & omnis gloriæ carentiam, à Deo tamen ad Pœnitentiã vocati sunt, & dimissa sint eis mortalia, condonata pœnâ æternâ; & è contrario beatitudo perpetua concessa, hujus beneficii summa æstimatio, meritò potest illis omnem omnino dolorem ex ulteriori gloriâ amissâ extinguere. Hæc ille.

27.

Multis beati
carent multâ
gloriâ, quam
poterant habere
ex meritis
neglectis.

Et sanè non dubium, quin multi Beati careant multâ gloriâ, quam poterant habere ex meritis neglectis: sicut ergo illa carentia non repugnat ex natura rei cum statu beatifico gloriæ, ita neque repugnat privatio gloriæ, aliquando debita propter bona opera; amissâ autem per peccatum subsequens, supposito quòd Deus sic ordinasset.

Ut etiam hæc privatio stat cum perfecta amicitia Dei non minùs, quàm pœna temporalis Purgatorii; quæ dum infligitur homo à Deo amatur amore amicitia, & quidem tam multum, quàm amatur, dum actu non puniatur; nisi velis debitum pœnæ maculare actu hominem; reddendo illum minùs amicum, minùs dignum amore Dei, quod est contra sensum communem. Ita Arriaga suprà n. 49.

28.

Merita de
facto reviviscunt
ex quadam eorum
condignitate.

Quidquid ergo sit de illa connaturali exigentia, gratiæ habitualis, quæ non satis probatur, dico iterum, & persisto in eo, quod superius paucis verbis insinuavi; nempe merita de facto reviviscere, seu potius remunerari ex natura rei, intelligendo per naturam rei quendam condententiam, seu etiam condignitatem ipsorum meritorum; cum enim opera illa bona in Deo facta, semper sint ejusdem intrinsecæ bonitatis, sive ante peccatum, sive post peccatum commissum, & remissum; sicut ante peccatum movebant Deum, & digna quodammodo erant, quæ à Deo acceptarentur ad præmium gratiæ, & gloriæ æternæ; ita quoque post peccatum commissum & remissum, rursus apta sunt movere Deum, & quodammodo digna sunt, quæ à Deo acceptentur ad idem præmium gratiæ, & gloriæ.

29.

Formæ morales
sunt merita,
cum semel
existerint, semper
deinde existunt.

Nam formæ morales (ut bene notat Arriaga disp. 16. nu. 45.) quales sunt merita, cum primùm semel existerint, semper deinde existunt moraliter, semper eodem modo Deum movent, ac si actu existerent, quia semper Deo placent: quòd enim infervive-

rim Deo; semper est ei gratum; ac proinde semper habent ea obsequia vim movendi, ut Deus det præmium illis proportionatum, nec ea vis censeatur moraliter extincta, nisi postquam est ei satisfactum per præmium: tunc enim etiamsi durer complacentia Dei in illis operibus, motio tamen actualis ad dandum novum præmium jam cessat.

Cum ergo per adventum peccati, non tollatur ea complacentia Dei in illis operibus pro sua differentia temporis, & nondum sit eis datum præmium illud, ad quod habent condignitatem, adhuc habebunt suam vim motivam causativam moraliter volitionis Dei de danda gloria, quam non causabant præsentem peccato, quod eam causalitatem impediens; per hoc tamen vis in actu primo non fuit eis ablata; unde remoto impedimento, necessariò producitur seu causatur moraliter ea motio, hoc est, iterum inducunt Deum ut velit dare gloriam. Hæc tenet Arriaga.

Planè conformiter Scoto, & fortè ex Scoto, quamvis mutatis verbis, ut videatur novum aliquid invenisse, & proprium statueret, quod erat à parte rei alienum. Dico, fortè, quia duo bona ingenia facillè coincidunt: & expertus sum, me, licet tenuissimi ingenii, aliqua subinde scripsisse, quæ postea, tamen diversis verbis, in aliis Auctoribus invenirem præsertim scripta. Hoc certum est, sæpius Scotum citari in his, quæ putantur reprehensione dignæ, quàm in illis, quæ meritò laudanda forent. Sed redeamus ad propositum.

Explico rem, inquit Arriaga suprà n. 46. instantiâ clarâ: Mandat mihi superior, ut faciam hanc, vel illam rem, mandatum illud movet me moraliter, etiam postquam physice extitit; occurrit interim impedimentum essentialiale, quòd minùs possim exequi rem præceptam; tunc quidem mandati vis suspenditur, cessat postea impedimentum, jam eo ipso redit vis motiva præcepti; quia non movet me ratione existentia suæ physice hic & nunc, sed ratione illius, quam olim habuit, quando fuit validum, & quia adhuc non est moraliter annullatum, sed purè purè est positum impedimentum pro executione. Hæc ille.

Cum ergo satis constet de reviviscencia meritorum, licet aliqua disputatio sit de modo, quo reviviscunt; queritur ulterius, an reviviscant in integrum, id est, ad omnem effectum gratiæ & gloriæ, quem habuissent, si per peccatum non fuissent mortificata. Pro resolutione ponitur